

Аналіз результатів дослідження, представлених у таблиці 1, свідчить про позитивну динаміку розвитку асоціативної пам'яті учнів при використанні прийомів мнемотехніки на уроках біології.

Так, відсоток учнів із низьким рівнем розвитку асоціативної пам'яті зменшився на 4%. Показники середнього рівня зменшилися на 16% (з 32% на початку експерименту до 16% по завершенню). Щодо достатнього та високого рівнів розвитку асоціативної пам'яті учнів, то ці показники після використання прийомів мнемотехніки зросли: на 8% та 12% відповідно. Слід зазначити, що показник високого рівня зріс удвічі, оскільки на початку дослідження він був 12%, а в кінці став 24%.

Проведене дослідження ефективності мнемотехніки на уроках біології у 7 класі показало, що використовуючи прийоми мнемотехніки при навчанні, учні постійно беруть участь у творчому процесі, що сприяє серйозному збільшенню їх кількісних і якісних характеристик особистості. Також скорочується час, необхідний для запам'ятовування нових термінів. Окрім того, для всіх учасників експерименту, процес запам'ятовування нових термінів перетворився в захоплюючу гру, розвиваючу увагу і пам'ять.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і головний ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002 – 1440 с.
2. Чепурний Г. А. Освітня мнемотехніка: навчально-методичний посібник / Г. А. Чепурний. – 3-тє вид., оновлене зі змінами та доповненнями. – Тернопіль: Мандрівець, 2020. – 152 с.

УДК 371.322:372.857

ФОРМИ І МЕТОДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЇ

Ковтун О. П., студентка

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

У дидактиці, за словами А. А. Миролубова, самостійна робота «це різноманітні види індивідуальної та колективної діяльності школярів на класних та позакласних уроках або вдома без безпосередньої участі вчителя, але за його завданнями» [2, с. 249]. Тобто, для вчителя це означає формування не тільки власного плану освітніх дій, але й уявлення про схеми засвоєння учнями навчального предмету за допомогою поданих ним завдань.

Тому, в цілому самостійна робота – це активна розумова діяльність учнів, яка пов'язана з використанням ними отриманих знань для того, щоб знайти раціональні способи виконання завдань поставлених вчителем, а також це основний засіб виявлення і розвитку здібностей учнів, з подальшим використанням у практичній діяльності [1, с 112].

Одним із важливих предметів у школі є біологія, який забезпечує можливість учням отримати знання про фундаментальні закони природи та сучасні науково-природничі теорії, а також сформуванню наукового світогляду. Всі природничі явища та факти, які вивчають школярі, вимагають точного опису та аналізу. Для цього вчителю необхідно підібрати системний підхід, який допоможе виділити різні компоненти, їх структуру і властивості та показати їх як одне ціле, щоб учень зміг створити для себе образ всього живого [6].

На уроках біології самостійна робота учнів є також важливою частиною освітнього процесу та повинна становити єдину цілісну систему протягом усього року. За допомогою самостійної діяльності можна викликати пізнавальну активність в учнів до вивчення об'єктів та явищ. Крім цього, у школярів сформується чітке уявлення про поняття. Якщо систематично проводити самостійні роботи, то це може вплинути на свідоме та міцне засвоєння як нового, так і попередньо вивченого матеріалу, а також відбудеться створення великої кількості асоціативних зв'язків. Тобто, в освітній процес включаться зорова, слухова та рухова пам'яті [4].

Крім вище вказаного, за допомогою самостійної роботи школярі зможуть розвинути свої індивідуальні здібності, працьовитість, спостережливість, допитливість, наполегливість. Але найголовніше вони досягнуть самостійності. Якщо вони будуть проводити практичні дослідження, працювати з книгою чи робочим зошитом, у них виробляться та закріпляться практичні навички у галузі Біології [4].

Ретельна і систематична підготовка до самостійної роботи на уроках біології буде надавати лише оптимальні результати. Для цього вчителю необхідно навчати учнів прийомам самостійної роботи. Це можна зробити за рахунок використання різних форм і методів самостійної роботи на уроках біології.

Існують різні класифікації форм самостійної роботи. Традиційно форми поділяють на:

- індивідуальні – робота здійснюється одним учнем (створення повідомлень чи рефератів, самостійна науково-дослідницька робота, олімпіади);
- групові – роботу виконує невелика кількість учнів (навчання у співпраці, проектне навчання, ігрове проектування та факультативи);
- масові – роботу виконує велика кількість учнів (участь у конкурсах, вікторини, квести) [3, с. 3].

Існує й інша класифікація форм самостійної роботи:

- робота з підручником та додатковою літературою;
- повчальні самостійні роботи;
- технічні диктанти;
- лабораторні та практичні дослідження;
- дидактичні ігри;
- позакласна самостійна робота [5, с. 6].

У сучасній педагогіці виділяють різні методи самостійної роботи. Серед них є ті, які найчастіше використовуються на уроках біології. До них можна віднести:

- спостереження за об'єктами;
- порівняльно-аналітичне спостереження;
- навчальний експеримент;
- семінарське заняття;
- конференція;
- моделювання;
- лекція;
- розв'язування задач [6].

Отже, самостійна робота на уроках біології може використовуватися вчителем, щоб розкрити потенціал до навчання в учнів. Крім цього, школярі зможуть навчитися самостійно опрацьовувати новий матеріал, а також систематизувати та узагальнювати попередньо набуті знання. Але потрібно пам'ятати, що лише у поєднанні форм і методів самостійної роботи зі словом учителя, це надаватиме позитивний результат у навчанні.

Література

1. Горбулінська С. Самостійна робота як засіб формування знань з генетики у школярів загальноосвітньої профільної школи / С. Горбулінська // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2013. – Випуск 45. – С. 111-118.
2. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебник для вузов / И. А. Зимняя. – Москва: Логос, 2000. – 384 с.
3. Кечик О. О. Форми та методи самостійної роботи студентів педагогічного коледжу / О. О. Кечик // Науковий вісник Донбасу. – 2011. – №1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_1_26
4. Кобилянська А. Л. Самостійна робота учнів на уроках біології [Електронний ресурс] / А. Л. Кобилянська. Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/samostiyna-robotachniv-na-urokah-biologi-14865.html>.

5. Левковська Н. В. Методичні рекомендації щодо самостійної роботи учнів при вивченні електротехніки / Н. В. Левковська. – Маріуполь, 2016. – 50 с.
6. Угера М. В. Самостійна навчальна діяльність учнів на уроках хімії як засіб формування соціально значущих якостей особистості [Електронний ресурс] / М. В. Угера. Режим доступу до ресурсу: <https://mykolaivpl.org/metodrozrobka/203-samostiino-navchalna-diialnist-uchniv-na-urokakh-khimii-iaak-zasib-formuvannia-sotsialno-znachushchychkh-iaakosteiosobystosti.html>

УДК 373.5:371.3

СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Мегем Олеся Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології та основ сільського господарства

Афанасенко Іван Сергійович, магістрант

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Пріоритетом прогресивної держави виступає піклування про здоров'я населення країни, зокрема дітей, підлітків і молоді. Здоров'я молоді прямо залежить від особистісного ставлення до нього. Тому в Україні, як і в інших європейських країнах, стверджується орієнтир світових тенденцій щодо покращення стану здоров'я дітей через освіту. Формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів через освітній процес у закладах загальної середньої освіти має потужний потенціал.

В умовах реформаційних перетворень в Україні здоров'я громадян розглядається як провідний складник національного розвитку. У зв'язку з цим здоров'язбережувальна компетентність є ключовою у державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти.

На державному рівні актуальність проблеми формування у молодого покоління відповідального ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих як найвищої цінності, відображено у низці законодавчих і нормативно-правових документів, серед яких Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті [2], Національна стратегія розвитку освіти в Україні [4], Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [3], Концепція «Нова українська школа» [5] тощо.

Заслуговують на увагу дослідження вітчизняних учених, які розробляли проблеми присвячені валеологічній освіті та вихованню зокрема, у працях Т. Бойченко, О. Голобородько, О. Дубогай, Б. Долинського, С. Лапаєнко схарактеризовано шляхи та засоби формування ЗСЖ учнів і студентів як запоруку збереження та зміцнення їх здоров'я; М. Гончаренко, Л. Татарнікова та ін. розглядають ефективне упровадження валеологічної освіти в ЗЗСО; О. Омельченко опікувався питанням обґрунтування валеологізації освітнього середовища.

Українське суспільство вимагає розбудови державності валеологічно грамотними, творчими громадянами здорового суспільства, що потребує відповідних освітніх методик, розробки нових концепцій оздоровчого виховання та навчання.

Загальновідомо, що здоров'я людини – це цінність, яку людина отримує від народження і водночас зміцнює, зберігає, відновлює її упродовж усього життя. Останнім часом відсоток здорових дітей та підлітків значно зменшується. Науковці доводять, що 20-40% негативних чинників, які зумовлюють зниження здоров'я дітей, пов'язані зі ЗЗСО. Згідно з науковими дослідженнями, частіше хворіють через слабкі захисні механізми організму діти, які успішно навчаються і витрачають багато енергії та часу на навчання. В учнів спостерігається збільшення хронічних захворювань, зниження рівня збереження і відновлення здоров'я.